

Anotace jednotlivých výstav

Velkorysost.

Umění obdarovat

Datum konání: 5. 2. – 3. 7. 2016

Místo konání: výroční výstava – palác Kinských a doprovodné instalace a jednotlivá díla ve stálých expozicích paláce Kinských, Kláštera sv. Anežky České, Šternberského, Schwarzenberského, Salmovského a Veletržního paláce

Výstavu připravil hlavní kurátor NG Adam Budak a tým kurátorů: Eva Bendová, Kristýna Brožová, Oldřich Bystřický, Markéta Hánová, Adéla Holubová, Veronika Hulíková, Štěpánka Chlumská, Martina Jandlová, Rea Michalová, Zuzana Novotná, Michaela Pejčochová, Radomíra Sedláková, Petr Šámal, Olga Uhrová, Marcela Vondráčková, Petra Zelenková

Výroční výstava *Velkorysost. Umění obdarovat* v paláci Kinských představuje ta nejvzácnější a nejzajímavější díla, která byla galerii během její dvěstědvacetileté historie darována. Vedle mistrovských děl z vlastních sbírek, ilustrujících ideál donátorství a štědrosti, představuje ale také mezinárodní díla současného umění. Výstava k příležitosti významného jubilea vůbec poprvé propojuje všechny galerijní budovy a sbírky.

Expozice paláce Kinských líčí historii Národní galerie v šesti kapitolách, které se zamýšlejí nad projevy štědrosti nebo rozebírají pojem velkorysost z ikonografického hlediska. Galerie a její sbírky jsou zde představeny jako dědictví velkorysosti v průběhu 220 let své existence a donátorské činnosti významných osobností i organizací. Výstava se tak pro galerii stala jakýmsi autoportrétem, jehož autobiografická cesta by se dala charakterizovat jako překážková dráha. Té odpovídá i zajímavé architektonické řešení expozice, kdy se jednotlivými místnostmi rokokového paláce vine jako had výstavní panel mapující jednotlivá témata výstavy. Na jednom místě se návštěvník v zajímavém kontextu celé výstavy setká s autory jako jsou Joan Miró, Toyen, Georges Braque, Norbert Grund, Pablo Picasso, Fernand Léger, Jan Kupecký, Pieter Claesz, Max Pirner nebo Karel Škréta.

Výstava představuje umělecká díla odrážející skutečnost, že k založení sbírek Národní galerie velkoryse přispěly takové osobnosti, jakými byli členové Společnosti vlasteneckých přátel umění, kteří ustavili Sbírkou starých mistrů, Vojtěch Lanna (1836–1909), jehož skutky a zápal pomohly zformovat Sbírkou grafiky a kresby, Vincenc Kramář (1877–1960), který významně ovlivnil podobu Sbírkou moderního a současného umění, nebo Lubor Hájek (1921–2000), zakladatel Sbírkou orientálního umění (dnes Sbírkou umění Asie a Afriky). Mimoto výstava vzdává hold štědrosti nejrozličnějších institucí a spolků, které galerii dopomohly k vlastnictví uměleckých děl takového množství a kvality, jakých by stěží mohl dosáhnout jednatel.

Nejrozsáhlejší ze všech kapitol výstavy je ta, která prezentuje sbírky a úspěchy jednotlivých mecenášů a donátorů, s jejichž podporou získávala Národní galerie po celou dobu své existence velkou část svých sbírek. V počátcích činnosti Společnosti vlasteneckých přátel umění například daroval jeden z nejštědřejších mecenášů dr. Josef Karel Eduard Hoser (1770–1848) galerii kompletní sbírku sestávající z 253 obrazů starých mistrů. A od právníků a lékařů, jako byli Leopold Katz (1854–1927) nebo Josef Thomayer (1853–1927), zase galerie obdržela kolekce uměleckých děl z 19. století. K rozvoji a rozkvětu sbírek přispěli mnozí jednotlivci jako – v případě Sbírkou moderního a současného umění – Emanuel Hloupý (1904–1967), Jiří Kolář (1914–2002), Jiří Valoch (nar. 1946) nebo Zbyněk Sekal (1923–1998). K založení Sbírkou orientálního umění (dnešní Sbírkou umění Asie a Afriky) v 50. letech 20.

století přispěl významný dar barona Džiróhačiho Sacumy ještě z předválečného období Československa, který galerii velkoryse věnoval kolekci japonských uměleckých děl. Druhá část příběhu výstavy je věnována ikonografii velkorysosti zastoupené uměleckými díly z různých sbírek. Jednotlivé kapitoly objasňují způsoby, jakým se malíři a jejich mecenáši pokoušeli zachytit štědrost přirozeného světa a hojnost přírody, velkorysost ve smyslu soucitu a milosrdenství, ale také lásku a přátelství.

Narativní strukturu témat výstavy, prorůstající tělem celé instituce, podpoří práce vztahující se ke zmíněným myšlenkám speciálně označená ve stálých expozicích Národní galerie. Návštěvník tak získá pohled na známá díla v novém kontextu. Do všech šesti galerijních budov jsou rovněž umístěny současné umělecké intervence inspirované uměleckými díly sbírek či reagující na specifickou architekturu daného místa. Některé z intervencí jsou věnovány konceptu velkorysosti z tematického či ikonografického hlediska, jiná dokreslují labyrint velkorysosti a dalších spřízněných pojmů. Výběrem lze uvést například skulpturní dílo rakouského umělce Franze Westa, velkorysá svou podstatou i záměrem, vystavené v Malé dvoraně Veletržního paláce. V sále Salmovského paláce zasvěceném tvorbě Josefa Mánesa je umístěn výběr z polaroidů a sešívaných fotografií popartové ikony Andyho Warhola – nový dar Národní galerii newyorské Warhol Foundation. Ve Šternberském paláci představují své práce brazilský umělec Ernesto Neto či japonský umělec Yoshihiro Suda. Všech šest budov Národní galerie v Praze – palác Kinských, Schwarzenberský palác, Salmovský palác, Šternberský palác, Klášter svaté Anežky české a Veletržní palác – tak plní funkci satelitů, které přispívají k chápání galerie jakožto laboratoře a sítě umělecké produkce a jejího vystavování.

Intervence současného umění ve stálých expozicích

Palác Kinských

Umění Asie

Edmund de Waal

Hiroshi Sugimoto

Jaromír Novotný

Klášter sv. Anežky České

Středověké umění v Čechách a střední Evropa 1200–1150

Klára Kristalová

Matts Leiderstam

Pavel Büchler

Veletržní palác

Sbírka moderního a současného umění

Franz West

Jim Lambie

Jiří Kovanda

Martin Creed

Matts Leiderstam

Prinz Gholam

Roman Ondák

Šternberský palác

Sbírka starého umění

Ernesto Neto

Yoshihiro Suda

Klára Kristalová

Lee Kit

Matts Leiderstam

Salmovský palác

Umění 19. století od klasicismu k romantismu

Andy Warhol

Schwarzenberský palác

Baroka v Čechách

Matts Leiderstam

Prinz Gholam

Aj Wej-wej:

Zvěrokruh

Datum konání: 6. 2. – 31. 8. 2016

Místo konání: Veletržní palác

Kurátoři: Adam Budak, Michaela Pejčochová

Národní galerie v Praze představuje jednoho z nejznámějších čínských umělců současnosti Aj Wej-weje a jeho proslulé dílo *Zvěrokruh*. Jedná se o vůbec první a dlouho očekávané uvedení světoznámého konceptualisty v České republice. Dvanáct bronzových hlav zvířat zvěrokruhu před Veletržním palácem vzniklo jako kopie plastik, jež během opiových válek v roce 1860 zničila zahraniční vojska v Zahradě dokonalého jasu poblíž Pekingu. Jejich instalace ve veřejném prostoru jakožto připomínka spletitého vztahu umění, historie a politiky. Česká republika je v celoevropském měřítku vedle Dánska, Německa, Ruska a Španělska jedním z mála míst, kde je dílo vystaveno.

Kolem tří metrů vysoké plastiky vznikly v roce 2010 jako „sochy pro veřejný prostor“ představující autorovu tvůrčí reflexi situace v USA, kde žil v původně letech 1981–1993. Jelikož většinu soch ve veřejném prostoru považoval za příliš seriózní a komisi, působící spíše jako statické monumenty než předměty určené k pobavení a povznesení obyvatel města, rozhodl se zpracovat dané téma hravě a přístupně běžnému divákovi, který není přímo návštěvníkem muzeí či galerií, ale typickým městským občanem. Tento koncept měl takový úspěch, že se Ajův *Zvěrokruh*, jenž byl poprvé k vidění od května do července 2011 v newyorském Central Parku kolem tzv. Pulitzerovy kašny, stal jedním z nejslavnějších děl současného čínského umění.

Aj Wej-wej se narodil roku 1957 v Pekingu, v roce 1978 začal studovat na Pekingské filmové akademii. Ve stejné době se stal členem vlivné avantgardní umělecké skupiny Sing-sing (Hvězdy). Její neoficiální výstava na sebe v roce 1979 upoutala značnou pozornost, záhy byla ale na pokyn vlády zakázána. Aj Wej-wejova snaha utéci omezením a represím čínské společnosti ho v roce 1981 dovedla až k emigraci do USA. V New Yorku se setkal s díly Marcela Duchampa, Andyho Warhola či Roberta Rauschenberga. Tito umělci měli zásadní vliv na jeho umělecký vývoj a byli zdrojem zájmu o ready-made objekty, reklamní design a

konceptuální umění. Ajovo inovativní dílo, často označované za provokativní, mu získalo velké mezinárodní uznání, zároveň z něj ale udělalo nepřítele čínské vlády.

Ve svých nejznámějších dílech se Aj soustředí na vztah prudce se modernizující Číny a její dávné minulosti. Starověké čínské artefakty neváhá obohatit o logo společnosti Coca-Cola nebo je dokonce zničit. Mimo výtvarné umění se podílí také na mnoha architektonických projektech – byl mimo jiné odborným poradcem při stavbě Pekingského olympijského stadionu Ptačí hnízdo. Svého angažmá v projektu později litoval pro spojení svého jména s oficiální propagandou. Aj Wej-wej se dlouhodobě politicky angažuje, velmi se proslavil i jeho blog kritizující čínskou vládu, jenž byl záhy po spuštění zakázán. Opakovaná střetnutí s čínskou policií vyústila v roce 2011 v jeho nezákonné zatčení. Od té doby obdržel umělec mnoho prestižních mezinárodních ocenění a na Západě v poslední době uspořádal řadu rozsáhlých výstav – mimo jiné v londýnské Královské akademii umění, Martin Gropius Bau v Berlíně, Hirshhornově muzeu ve Washingtonu či v londýnské Tate Modern.

El Hadji Sy:
Malba – Performance – Politika

Datum konání: 6. 2. – 22. 5. 2016

Místo konání: Veletržní palác

Autor: El Hadji Sy

Kurátoři: Adam Budak, Markéta Hánová

Národní galerie v Praze uvádí poprvé ve své výstavní dramaturgii současné proudy afrického umění. Výstava Malba – Performance – Politika představuje současného senegalského umělce El Hadji Syho nejen jako malíře s osobitým výtvarným projevem, ale také jako významného performeru a kulturního aktivistu. El Hadji Syho obrazy a instalace z období od sedmdesátých let minulého století až po současnost jsou navíc prezentovány v kontextu s dalšími soudobými senegalskými malíři a tradičními africkými artefakty ze Sbírký umění Asie a Afriky. El Hadji Syho výtvarná díla doprovází také archivní dokumentace jeho tvorby, plakáty performancí a workshopů zachycené ve filmových dokumentech. V rámci výstavy lze shlédnout filmové dokumenty o El Hadji Sym i dva klasické filmy senegalské kinematografie.

Zatímco v převážné části 20. století lze mezi Evropou a Afrikou nalézt vztah charakterizovaný exploatací afrických materiálních zdrojů a importem kmenového umění, na něž bylo v Evropě pohlíženo jako na exotický sběratelský artikl, v postkoloniálním období se zhruba od poloviny šedesátých let 20. století začala postupně obracet evropská pozornost také k současné umělecké scéně. Pionýrským počinem bylo systematické budování sbírky ve frankfurtském Weltkulturen Museum, které ke spolupráci přizvalo mimo jiné právě El Hadji Syho. V osmdesátých letech tak vznikla kromě unikátní sbírky také první antologie současného senegalského umění. Letitá spolupráce El Hadji Syho s Weltkulturen Museum vyústila ve výstavu, která reflektuje historický kontext současného afrického umění jak z pohledu současnosti, tak z období před globalizací umění, jež mělo za výsledek internacionalizaci uměleckého stylu.

El Hadji Sy patří mezi přední a zároveň nejvlivnější současné senegalské umělce působící jak na domácí, tak mezinárodní umělecké scéně. Sy se narodil roku 1954 v Dakaru a mezi lety 1973 a 1977 studoval malířství na tamní École Nationale des Beaux-Arts. Během studií rostla jeho skepse ke stylu, který tehdy na škole převládal, a sám se raději přiklonil k nekonvenčním materiálům a postupům včetně pokládání plátna na zem a malování vlastníma nohama.

Později začal ve své tvorbě využívat třeba i jutové pytle, kraftový papír nebo dehet. Od počátku své umělecké dráhy El Hadji Sy organizuje také výstavy, připravuje workshopy, zakládá umělecká sdružení a podporuje ostatní umělce. Často se tak ocitá v opozici vůči kulturní politice senegalské vlády. Ve své současné tvorbě propojuje El Hadji Sy malbu s instalací, performancí a tancem. Celkově se Sy přimyká k velkoformátové malbě určené jak k zavěšení na stěnu, tak k rozložení na zem. Učí tak diváka pohlížet na obrazy z jiného úhlu – na zem, nebo v případě hedvábných draků směrem k nebi –, než jak je tomu navyklý u evropské malby, tedy z čelního pohledu. Svou tvorbu nepředstavuje pouze v uzavřených galerijních prostorách, ale přenáší ji kamkoli do veřejného prostranství, kde se potkává s náhodným divákem. Umění se tak stává společným dílem, které spoluvytváří komunita. Celou výstavou se prolínají čtyři hlavní okruhy charakterizující celkově El Hadji Syho práci, která jej identifikuje jako kulturního aktivistu, kurátora, malíře a performeru.

Introducing

Helena Hladilová: Falešné jezero

Datum konání: 6. 2. – 22. 5. 2016

Místo konání: Veletržní palác

Kurátor: Adam Budak

Uměleckou praxi Heleny Hladilové lze charakterizovat jako průběžné dialektické zkoumání tvorby objektu a performativnosti. Její díla ztělesňují průmět objektu, diváka, akce a okolního prostoru, skrze něž defetishizuje umělecký objekt a vytváří rovnostářský vztah mezi umělcem/performerem a divákem/účastníkem akce. Ve svých dílech spolupracuje s publikem, zvířaty, jinými umělci nebo se její díla mění sama v průběhu výstavy. Helena Hladilová stojí vždy u počátečního vzniku, následný vývoj se pak odvíjí bez autorčiny fyzické přítomnosti.

Hlavními použitými materiály instalace Falešné jezero v prezidentském salonku Veletržního paláce jsou měď, bronz a voda – celá instalace se pak skládá z několika fontán. Nepřetržitý tok tekutin se setkává s materiálem a koroduje ho. Měď a bronz – protagonisté výstavy – jsou materiály, které byly autorce darovány elektromontážní firmou. V nedávné minulosti pracovaly jako vodiče elektrické energie, jež umožňuje vést pohodlný život. Dřevo pak bylo tím, co lidem poskytovalo první zdroj umělého světla, první zdroj energie. Helena Hladilová recykluje materiály tak, aby mohly měnit formu a prostřednictvím darovaných kovů transformuje dřevo. Větve pak tvoří kompozice, které se proudem vody aktivují v jezerní krajinu. Dřevo zvyklé žít na povrchu vody přitom klesá pod hladinu.

Helena Hladilová (1983) v současné době žije a pracuje v Itálii. Bakalářský titul získala na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně, magisterský studijní program absolvovala v Itálii na Akademii výtvarných umění v Carraře v ateliéru sochařství. Společně s Namsalem Siedleckim vede a působí jako kurátorka výstavního prostoru GUM studio, který vznikl v Carraře a posléze se přesunul do Turína. Mezi její samostatné výstavy patří Swinger (Artissima, Turín), Fake lake (CO2, Turín), 6Artista (MACRO, Řím), Vitrine. 270° (GAM, Turín), NaCI (L'A Project, Palermo, společně s Namsalem Siedleckim), Barega (Giuseppe Frau Gallery, Gonnos). Vystavovala v rámci skupinových výstav v Římě, Turíně, Benátkách, Moskvě či na Pražském bienále. Účastnila se rezidencí Art Quarter Budapest, Fondazione Pastificio Cerere v Římě, Cite internationale des arts v Paříži, Fondazione Spinola Banna per l'Arte v Turíně a Fondazione Antonio Ratti v Comu.

Moving Image Department – IV. kapitola: Rétorika času, v novém pojetí

Datum konání: 6. 2. – 22. 5. 2016

Místo konání: Veletržní palác

Kurátor: Adam Budak, Piotr Sikora

Ústředním tématem IV. kapitoly Moving Image Department je čas a časovost. Filozofové tvrdí, že čestnou úlohou filmu je vytvářet nejen obrazy, ale také svět kolem nich. V současném světě je však hranice mezi realitou a filmem nejasná a rozmazaná. Obklopuje svět obrazy, anebo se sám stal jedním obrovským pohyblivým obrazem, tím, že přejal mechanismy a dynamiku filmu a je neustále zaznamenáván, natáčen a vysílán on-line?

Před vchodem do expozice je umístěna malá cedulka s nápisem „Za tímto bodem už to není film“. Je to skromná připomínka skutečnosti, že realita vně výstavy se může kdykoli stát novým blockbusterem na YouTube, anebo ji ostře sledují průmyslové kamery. Řečeno bez obalu – realita je FILM. Tomáš Svoboda ve svém prvním videu tvrdí, že „film přijel vlakem“. Odkazuje tím na počátky kinematografie a na slavný film bratrů Lumièreových „Vlak vjíždějící do stanice La Ciotat“ (1896), který při své první projekci vyvolal zmatek a hrůzu. Lze proto říci, že žijeme film. Jsme na to ale tak zvyklí, že záchvat paniky způsobený prvním pohyblivým obrazem v historii je pro nás prakticky nepochopitelný.

Tomáš Svoboda nás vrací k samým základům filmového průmyslu, obrací se nazpět, aby ukázal původní principy filmových narativů, a dekonstruoval je tím, že je podrobí konceptuálnímu zkoumání. Přítomný okamžik tak mizí a „kamera se stává bránou do budoucnosti“. Zcela opačně působí video Ragnara Kjartanssona, v němž je přítomný okamžik velmi krátkou, přechodnou zónou a jediným prostorem, kde se může odehrát setkání devíti hudebníků – protagonistů Ragnarovy písně „Mé ženské způsoby“.

Kjartanssonovo dílo funguje jako nosič krystalů času; je to permanentně běžící stroj času, oscilující a balancující na hraně mezi už a ještě ne. Video „Návštěvníci“ zachycuje okamžik odpočinku, moment, kdy se na farmě v Rokeby sejde devět přátel, aby společně zahráli Kjartanssonovu intimní hudební skladbu. Každý z nich ji hraje sám pro sebe a teprve v galerijním prostoru se jejich verze spojí v konečné, synchronizované kompozici. Práce Tomáše Svobody a Ragnara Kjartanssona jsou sbírkami obrazů, které působí dvojím způsobem: vtahují diváka svou magií a postupným odvíjením se v čase a zároveň vyznařují svět, který je obklopuje. Tato zahrnující schopnost vyvolává iluzi, že v obraze přebýváme, „žijeme ho“ v přítomnosti i ve vzpomínce. IV. kapitola Prostoru pro pohyblivý obraz představuje video a film jako aparát obdařený schopností ztělesňovat kolektivní hlas času napříč všemi jeho rovinami.

Poetry Passage#2

Jiří Thýn, Heinrich Dunst, Alejandro Cesarco

Datum konání: 6. 2. – 22. 5. 2016

Místo konání: Veletržní palác

Kurátoři: Adam Budak

Zatímco Poetry Passage#1 se (s Francem „Bifo“ Berardim) zaměřila na zkoumání role poezie jakožto „skrytého zdroje, který nám umožňuje přesun od jednoho paradigmatu k jinému“,

Poetry Passage#2 se (s Gillessem Deleuzem) zabývá schopností poezie vytvářet smysl a (s Paolem Virnem) úvahami o jazyce jakožto transindividuální realitě, která vždy předem předpokládá veřejnou výměnu. Italský filozof a sémiolog je toho názoru, že lidský druh nesestává ze samostatných jedinců, a to právě proto, že má schopnost řeči; lidský druh je tak pro každé lingvistické vystoupení jevištěm i hledištěm.

Celkově vzato Poetry Passage#2 zapadá do všeobjímajícího zkoumání politiky velkorysosti a vytváření kolektivního hlasu, jemuž se bude Národní galerie věnovat v roce 2016. Grandiózní funkcionalistické schodiště Veletržního paláce poslouží jako prostor pro prezentaci fotografického díla Jiřího Thýna (1977, Česká republika), performativní vizuální poezie Heinricha Dunsta (1955, Rakousko) a kinematografické úvahy o čtení Alejandra Cesarca (1975, Uruguay/USA), který se ve svém nejnovějším díle „Allegory, or the Perils of the Present Tense“ (Alegorie aneb nebezpečí přítomného času, 2015) zaobírá „náhlostí jazyka“.

Kromě toho se v rámci Poetry Passage#2 představí také výtečná taneční společnost Le gens d’Uterpan (Francie), která se vyznačuje site-specific choreografií, jež se obrací k publiku a podmaňuje si prostor. Jedná se o další pokus prozkoumat rozostřenou hranici mezi jednáním (prattein) a tvorbou (poiesis) a podrobit Aristotelovu Etiku Nikomachovu a Wittgensteinovu Filozofickou gramatiku opakovanému přehodnocování v souvislosti s naturalistickou virtuozitou performativního umělce a jazykem jako přechodovým fenoménem.